Draft Release Version

ओं नमः परमात्मने, श्री महागणपतये नमः श्री गुरुभ्यो नमः हरिः ओं

कृष्ण यजुर्वेदीय तैतिरीय संहिता क्रम पाठः

षष्ठ काण्डे, चतुर्थः प्रश्नः

Table of Contents

6 कृष्ण यजुर्वेदीय तैत्तिरीय संहिता क्रम पाठः	3
6.4 षष्ठ काण्डे चतुर्थः प्रश्नः – सोममन्त्रब्राह्मणनिरूपणं	3

षष्ठ काण्डे - चतुर्थः प्रश्नः (TS 6.4)

ओं नमः परमात्मने, श्री महागणपतये नमः

श्री गुरुभ्यो नमः, हरिः ओं

6 कृष्ण यजुर्वेदीय तैतिरीय संहिता क्रम पाठः

6.4 षष्ठ काण्डे चतुर्थः प्रश्नः – सोममन्त्रब्राह्मणनिरूपणं TS 6.4.1.1 - Kramam

युज्ञन वै । वै प्रजापितः । प्रजापितः प्रजाः । प्रजापितिरिति
प्रजा – पितः । प्रजा अस्जत । प्रजा इति प्र – जाः । अस्जत
ताः । ता उपयङ्भिः । उपयङ्भिरेव । उपयङ्भिरित्युपयट् – भिः ।
एवास्जत । अस्जत यत् । यदुपयजः । उपयज्ञ उपयजिति ।
उपयज्ञ इत्युप – यजः । उपयजित प्रजाः ।
उपयज्ञ इत्युप – यजित । प्रजा एव । प्रजा इति प्र – जाः ।
एव तत् । तद् यजमानः । यजमानः स्जते । स्जते जघनार्द्धात् ।
जघनार्द्धात् । जघनार्द्धादिति जघन – अर्द्धात् । अव द्यति ।
वित जघनार्द्धात् । जघनार्द्धाद्धि । जघनार्द्धादिति जघन – अर्द्धात् ।
हि प्रजाः । प्रजाः प्रजायन्ते । प्रजा इति प्र – जाः ।

प्रजायन्ते स्थविमतः । प्रजायन्त इति प्र – जायन्ते । स्थविमतोऽव । अव द्यति । द्यति स्थविमतः । स्थविमतो हि । हि प्रजाः । प्रजाः प्रजायन्ते । प्रजा इति प्र – जाः । प्रजायन्तेऽसम्भिन्दन्त् । प्रजायन्त इति प्र - जायन्ते । असम्भिन्दन्नवं । असम्भिन्दन्नित्यसम् – भिन्दन्न् । अव द्यति । द्यति प्राणानाम् । प्राणानामसम्भेदाय । प्राणानामिति प्र – अनानाम् । असम्भेदाय न । ा । असम्भेदायेत्यसम् – भेदाय । न पर्यावर्तयति । पर्यावर्तयति यत् । पर्यावर्तयतीति परि - आवर्तयति । यत् पर्यावर्तयत् । पर्यावर्तयेदुदावर्तः । पर्यावर्तयेदिति परि – आवर्तयेत् । उदावर्तः प्रजाः । प्रजाः ग्राहुंकः । प्रजा इति प्र – जाः । ग्राहुंकः स्यात् । स्याथ् समुद्रम् । समुद्रम् गच्छ । गच्छ स्वाहा । स्वाहेति । इत्याह । आह रेतः। रेत एव। 1 (50/68) **TS 6.4.1.2 - Kramam** एव तत् । तद् दंधाति । दधात्यन्तरिक्षम् । अन्तरिक्षम् गच्छ । गच्छ स्वाहा । स्वाहेति । इत्याह । आहान्तरिक्षेण । अन्तरिक्षेणैव । एवास्मैं । अस्मै प्रजाः । प्रजाः प्र । प्रजा इति प्र – जाः ।

षष्ठ काण्डे - चतुर्थः प्रश्नः (TS 6.4)

प्र जनयति । जनयत्यन्तरिक्षम् । अन्तरिक्षण् हि । ह्यनु । अनु प्रजाः । प्रजाः प्रजायन्ते । प्रजा इति प्र – जाः । प्रजायन्ते देवम् । प्रजायन्त इति प्र – जायन्ते । देव ए सवितारम् । सवितारम् गच्छ । गच्छ स्वाहा । स्वाहेति । इत्याह । आह सवितृप्रसूतः । सवितृप्रसूत एव । सवितृप्रसूत इति सवितृ – प्रसूतः । एवास्मै । अस्मै प्रजाः । प्रजाः प्र । प्रजा इति प्र – जाः । प्र जनयति । जनयत्यहोरात्रे । अहोरात्रे गच्छ । अहोरात्रे इत्यंहः – रात्रे । गच्छ स्वाहा । स्वाहेति । इत्याह । आहाहोरात्राभ्याम् । अहोरात्राभ्यामेव । अहोरात्राभ्यामित्यहः – रात्राभ्याम् । एवास्मै । अस्मै प्रजाः । प्रजाः प्र । प्रजा इति प्र – जाः । प्र जनयति । जनयत्यहोरात्रे । अहोरात्रे हि । अहोरात्रे इत्यंहः – रात्रे । ह्यनुं । अनुं प्रजाः । प्रजाः प्रजायन्ते । प्रजा इति प्र – जाः । प्रजायन्ते मित्रावरुणौ । प्रजायन्त इति प्र – जायन्ते । मित्रावरुणौ गच्छ । मित्रावरुणाविति मित्रा – वरुणौ । गच्छ स्वाहा । स्वाहेति । 2 (50/62)

TS 6.4.1.3 - Kramam इत्याह । आह प्रजासु । प्रजास्वेव । प्रजास्विति प्र – जास् । एव प्रजातास् । प्रजातास् प्राणापानौ । प्रजातास्विति प्र – जातासु । प्राणापानौ दंधाति । प्राणापानाविति प्राण-अपानौ । दधाति सोमम् । सोमम् गच्छ । गच्छ स्वाहा । स्वाहेति । इत्याह । आह सौम्याः । सौम्या हि । हि देवतया । देवतया प्रजाः । प्रजा यज्ञम् । प्रजा इति प्र – जाः । यज्ञम् गच्छ । गच्छ स्वाहा । स्वाहेति । इत्याह । आह प्रजाः । प्रजा एव । प्रजा इति प्र – जाः । एव यज्ञियाः । यज्ञियाः करोति । करोति छन्दार्सा । छन्दार्सा गच्छ । गच्छ स्वाहा । स्वाहॆति । इत्याह । आह पशवः । पशवॊ वै । वै छन्दा एस। छन्दा एसि पशून् । पशूनेव । एवाव । अव रुन्धे । रुन्धे द्यावापृथिवी । द्यावापृथिवी गच्छ । द्यावापृथिवी इति द्यावा – पृथिवी । गच्छ स्वाहा । स्वाहेति । इत्याह । आह प्रजाः । प्रजा एव । प्रजा इति प्र – जाः । एव प्रजाताः । प्रजाता द्यावापृथिवीभ्याम् । प्रजाता इति प्र – जाताः । द्यावापृथिवीभ्यामुभयतः । द्यावापृथिवीभ्यामिति द्यावा-पृथिवीभ्याम् ।

उभयतः परि । परि गृह्णाति । गृह्णाति नभः । नभो दिव्यम् । 3 (50/59)

TS 6.4.1.4 - Kramam

दिव्यम् गच्छ । गच्छ स्वाहा । स्वाहेति । इत्याह । आह प्रजाभ्यः । प्रजाभ्यं एव । प्रजाभ्य इति प्र – जाभ्यः । एव प्रजाताभ्यः । प्रजाताभ्यो वृष्टिम् । प्रजाताभ्य इति प्र – जाताभ्यः । वृष्टिम् नि । नि यच्छति । यच्छत्यग्निम् । अग्निम् वैश्वानरम् । वैश्वानरम् गच्छ । गच्छ स्वाहा । स्वाहेति । इत्याह । आह प्रजाः । प्रजा एव । प्रजा इति प्र – जाः । एव प्रजाताः । प्रजाता अस्याम् । प्रजाता इति प्र – जाताः । अस्याम् प्रति । प्रतिष्ठापयति । स्थापयति प्राणानाम् । प्राणानाम् ँवै । प्राणानामिति प्र – अनानाम् । वा एषः । एषोऽव । अव द्यति । द्यति यः । योऽवद्यति । अवद्यति गुदस्य । अवद्यतीत्यव – द्यति । गुदस्य मनः । मनो मे । मे हार्दि । हार्दि यच्छ । यच्छेति । इत्याह । आह प्राणान् । प्राणानेव । प्राणानिति प्र – अनान् । एव यथास्थानम् । यथास्थानमुपं । यथास्थानमिति यथा – स्थानम् । उपं ह्वयते । ह्वयते पञ्जोः ।

पञोर् वै । वा आलब्धस्य । आलब्धस्य हृदयम् । . आलब्धस्येत्या – लब्धस्य । हृदय ् शुक् । शुगृच्छति । ऋच्छति सा। सा हृदयशूलम् ()। हृदयशूलमभि। हृदयशूलमिति हृदय – शूलम् । 4 (50/60) TS 6.4.1.5 - Kramam अभि सम् । समेति । एति यत् । यत् पृथिव्याम् । पृथिव्या 🗸 हृदयशूलम् । हृदयशूलमुद्वासयेत् । हृदयशूलमिति हृदय-शूलम् । उद्वासयेत् पृथिवीम् । उद्वासयेदित्युत् – वासयेत् । पृथिवी 🗸 शुचा । शुचाऽर्पयेत् । अर्पयेद् यत् । यदफ्सु । अफ्स्वपः । अफ्स्वत्यप् – सु । अपः शुचा । शुचाऽर्पयेत् । अर्पयेच्छुष्कस्य । शुष्कस्य च । चार्द्रस्य । आर्द्रस्य च । च सन्धौ । सन्धावुत् । सन्धाविति सम् – धौ । उद् वासयति । वासयत्युभयस्य । उभयस्य शान्त्यै । शान्त्यै यम् । यम् द्विष्यात् । द्विष्यात् तम् । तम् ध्यायेत् । ध्यायेच्छुचा । शुचैव । एवैनम् । एनमर्पयति । अर्पयतीत्यर्पयति ॥ 5 (32/36) *(रेतौ - मित्रावरुणौ - गच्छ -*स्वाहा – नभौ – हृदयशूलम् – द्वात्रिङ्शच्च) (A1)

TS 6.4.2.1 - Kramam

देवा वै । वै यज्ञम् । यज्ञमाग्नीद्ध्रे । आग्नीद्ध्रे वि । आग्नीद्ध्र इत्याग्नि – इद्धे । व्यभजन्त । अभजन्त ततः । ततो यत् । यदत्यशिष्यत । अत्यशिष्यत तत् । अत्यशिष्यतेत्यति – अशिष्यत । तदब्रुवन्न् । अब्रुवन् वसतु । वसतु नु । नु नः । न इदम् । इदमिति । इति तत् । तद् वसतीवरीणाम् । वसतीवरीणाम् वसतीवरित्वम् । वसतीवरित्वम् तस्मिन्न् । वसतीवरित्वमितिं वसतीवरि – त्वम् । तस्मिन् प्रातः । प्रातर् न । न सम् । समेशक्नुवन् । अशक्नुवन् तत् । तदफ्सु । अफ्सु प्र । अफ्सित्यप्-सु । प्रावैशयन् । अवेशयन् ताः । ता वसतीवरीः । वसतीवरीरभवन् । अभवन् वसतीवरीः । वसतीवरीर् गृह्णाति । गृह्णाति यज्ञः । यज्ञो वै । वै वसतीवरीः । वसतीवरींर यज्ञम् । यज्ञमेव । एवारभ्यं । आरभ्यं गृहीत्वा । आरभ्येत्यां – रभ्यं । गृहीत्वोप । उप वसति । वसति यस्य । यस्यागृहीताः । अगृहीता अभि । अभि निम्रोचेंत् । निम्रोचेदनारब्धः । निम्रोचेदिते नि – म्रोचेत् । अनारब्धोऽस्य । अनारब्ध इत्यना – रब्धः । अस्य यज्ञः । यज्ञः स्यात् । स्याद् यज्ञम् । ६ (५०/५७)

TS 6.4.2.2 - Kramam

यज्ञम् ँवि । विच्छिन्द्यात् । छिन्द्याज् ज्योतिष्या । ज्योतिष्या वा । वा गृह्णीयात् । गृह्णियाद्धिरण्यम् । हिरण्यम् वा । वाऽवधाय । अवधाय सर्जुक्राणाम् । अवधायत्यव – धाय । सर्जुक्राणमेव । सशुक्राणामिति स - शुक्राणाम् । एव गृह्णाति । गृह्णाति यः । यो वा । वा ब्राह्मणः । ब्राह्मणो बहुयाजी । बहुयाजी तस्य । बहुयाजीति बहु-याजी । तस्य कुम्भ्यानाम् । कुम्भ्यानाम् गृह्णीयात् । गृह्णीयाथ् सः । स हि । हि गृहीतवसतीवरीकः । गृहीतवसतीवरीको वसतीवरीः । गृहीतवसतीवरीक इति गृहीत – वसतीवरीकः । वसतीवरीर् गृह्णाति । गृह्णाति पश्चवः । पश्चवा वै । वै वसतीवरीः । वसतीवरींः पशून् । पशूनेव । एवारभ्य । आरभ्य गृहीत्वा । आरभ्येत्या – रभ्य । गृहीत्वोप । उप वसति । वसति यत् । यदन्वीपम् । अन्वीपम् तिष्ठन् । तिष्ठन् गृह्णीयात् । गृह्णीयान् निर्मार्गुकाः । निर्मार्गुका अस्मात् । निर्मार्गुका इति निः – मार्गुकाः । अस्मात् पश्चावः । पश्चवः स्युः । स्युः प्रतीपम् । प्रतीपम् तिष्ठञ् । तिष्ठन् गृह्णाति । गृह्णाति प्रतिरुद्ध्यं । प्रतिरुद्ध्येव । प्रतिरुद्ध्येति प्रति – रुद्ध्यं । एवास्मै । अस्मै पशून् । पश्न गृह्णाति । गृह्णातीन्द्रः । इन्द्रो वृत्रम् । ७ (५०/५७) **TS 6.4.2.3 - Kramam** वृत्रमहन्न् । अहन्थ् सः । सोऽपः । अपोऽभि । अभ्यम्रियत । अम्रियत तासाम् । तासाम् "यत् । यन् मेद्ध्यम् । मेद्ध्यम् "यज्ञियम् । यज्ञिय एं सदैवम् । सदैवमासीत् । सदैवमिति स – देवम् । आसीत् तत् । तदति । अत्यमुच्यत । अमुच्यत ताः । ता वहन्तीः । वहन्तिरभवन् । अभवन् वहन्तीनाम् । वहन्तीनाम् गृह्णाति । गृह्णाति याः । या एव । एव मेद्ध्याः । मेद्ध्या यज्ञियाः । यज्ञियाः सदैवाः । सदैवा आपः । सदैवा इति स – देवाः । आपस्तासाम् । तासामेव । एव गृह्णाति । गृह्णाति न । नान्तमाः । अन्तमा वहन्तीः । वहन्तीरति । अतीयात् । इयाद् यत् । यदन्तमाः । अन्तमा वहन्तीः । । वहन्तीरतीयात् । अतीयाद् यज्ञम् । अतीयादित्यति – <u>इ</u>यात् । यज्ञमति । अति मन्येत । मन्येत न । न स्थावराणाम् । स्थावराणाम् गृह्णीयात् । गृह्णीयाद् वरुणगृहीताः । वरुणगृहीता वै । वरुणगृहीता इति वरुण - गृहीताः । वै स्थावराः । स्थावरा यत् ।

यथ् स्थावराणाम् । स्थावराणाम् गृह्णीयात् । गृह्णीयाद् वरुणेन । 8 (50/54) **TS 6.4.2.4 - Kramam** वरुणेनास्य । अस्य यज्ञम् । यज्ञम् ग्राहयेत् । ग्राहयेद् यत् । यद् वै । वै दिवा । दिवा भवति । भवत्यपः । अपो रात्रिः । रात्रिः प्र । प्र विशति । विशति तस्मात् । तस्मात् ताम्राः । ताम्रा आपः । आपो दिवा । दिवा ददृश्रे । ददृश्रे यत् । यन् नक्तम् । नक्तम् भवति । भवत्यपः । अपोऽहः । अहः प्र । प्र विश्वति । विश्वति तस्मात् । तस्माच् चन्द्राः । चन्द्रा आपः । आपो नक्तम् । नक्तम् ददृश्रे । ददृश्रे छायायै । छायायै च । चातपतः । आतपतश्च । आतपत इत्या – तपतः । च सन्धौ । सन्धौ गृह्णाति । सन्धाविति सम्–धौ । गृह्णात्यहोरात्रयोः । अहोरात्रयोरेव । अहोरात्रयोरित्यहः – रात्रयोः । एवास्मै । अस्मै वर्णम् । वर्णम् गृह्णाति । गृह्णाति हवीष्मतीः । हविष्मतीरिमाः । इमा आपः । आप इति । इत्याह । आह हविष्कृतानाम् । हविष्कृतानामेव । हविष्कृतानामिति हिवः - कृतानाम् । एव गृह्णाति । गृह्णाति हिवष्मान् ।

हिवष्मा एं अस्तु । अस्तु सूर्यः । ९ (५०/५४) TS 6.4.2.5 - Kramam सूर्य इति । इत्याह । आह सशुक्राणाम् । सशुक्राणामेव । सशुक्राणामिति स – शुक्राणाम् । एव गृह्णाति । गृह्णात्यनुष्टुभा । अनुष्टुभा गृह्णाति । अनुष्टुभेत्यनु – स्तुभा । गृह्णाति वाक् । वाग् वै । वा अनुष्टुक् । अनुष्टुग् वाचा । अनुष्टुगित्यनु – स्तुक् । वाचैव । एवैनाः । एनाः सर्वया । सर्वया गृह्णाति । गृह्णाति चतुष्पदया । चतुष्पदयर्चा । चतुष्पदयेति चतुः – पदया । ऋचा गृह्णाति । गृह्णाति त्रिः । त्रिः सादयति । सादयति सप्त । सप्त सम् । सम् पद्यन्ते । पद्यन्ते सप्तपदा । सप्तपदा शक्वरी । सप्तपदेति सप्त – पदा । शक्वरी पशवः । पशवः शक्वरी । शक्वरी पशून् । पशूनेव । एवाव । अव रुन्धे । रुन्धे उस्मै । अस्मै वै । वै लोकाय । लोकाय गार्.हपत्यः । गार्.हपत्य आ । गार्.हपत्य इति गार्.ह – पत्यः । आ धीयते । धीयतेऽमुष्मै । अमुष्मा आहवनीयः । आहवनीयो यत् । आहवनीय इत्या – हवनीयः । यद् गार्.हपत्ये । गार्.हपत्य उपसादयेत् । गार्.हपत्य इति गार्.ह – पत्ये ।

उपसादयदस्मिन् । उपसादयदित्युप – सादयत् । अस्मिन् लाके । लोके पंशुमान् । पशुमान्थ् स्यात् । पशुमानिति पशु – मान् । स्याद् यत् । यदाहवनीये । आहवनीयेऽमुष्मिन्न् । आहवनीय इत्या – हवनीय । अमुष्मिन् लाके । 10 (50/61) TS 6.4.2.6 - Kramam लोके पंशुमान् । पशुमान्थ् स्यात् । पशुमानिति पशु – मान् । स्यादुभयोः । उभयोरुपं । उपं सादयति । सादयत्युभयोः । उभयोरेव । एवैनम् । एनम् लाकयोः । लाकयोः पशुमन्तम् । पशुमन्तम् करोति । पशुमन्तमिति पशु – मन्तम् । करोति सर्वतः । सर्वतः परि । परि हरति । हरति रक्षंसाम् । रक्षंसामपहत्यै । अपहत्या इन्द्राग्नियोः । अपहत्या इत्यपं – हत्यै । इन्द्राग्नियोर् भागधेयीः । इन्द्राग्नियोरितीन्द्र – अग्नियोः । भागधेयीः स्थ । भागधेयीरिति भाग – धेयीः । स्थेति । इत्याह । आह यथायजुः । यथायजुरेव । यथायजुरिति यथा – यजुः । एवैतत् । एतदाग्नींद्ध्रॆ । आग्नीद्ध्र उप । आग्नीद्ध्र इत्याग्नि – इद्ध्रॆ । उप वासयति । वासयत्येतत् । एतद् वै । वै यज्ञस्य । यज्ञस्यापराजितम् ।

षष्ठ काण्डे - चतुर्थः प्रश्नः (TS 6.4)

अपराजितम् "यत् । अपराजितमित्यपरा – जितम् । यदाग्नींद्धम् । आग्नीद्धम् यत् । आग्नीद्धमित्याग्नि – इद्धम् । यदेव । एव यज्ञस्य । यज्ञस्यापराजितम् । अपराजितम् तत् । अपराजितमित्यपरा – जितम् । तदेव । एवैनाः । एना उप । उप वासयति । वासयति यतः । यतः खलुं । खलु वै । वै यज्ञस्यं । यज्ञस्य विततस्य । विततस्य न । विततस्यति वि – ततस्य । न क्रियतें () । क्रियते तत् । तदनु । अनु यज्ञम् । यज्ञ ए रक्षा एसि । रक्षा ७ स्यवं । अवं चरन्ति । चरन्ति यत् । यद् वहन्तीनाम् । वहन्तिनाम् गृह्णाति । गृह्णाति क्रियमाणम् । क्रियमाणमेव । एव तत् । तद् यज्ञस्य । यज्ञस्य शये । शये रक्षसाम् । रक्षसामनन्ववचाराय । अनन्ववचाराय न । अनन्ववचारायेत्यनेनु – अवचाराय । न हि । ह्यंताः । एता ईलयन्ति । ईलयन्त्या । आ तृतीयसवनात् । तृतीयसवनात् परि । तृतीयसवनादिति तृतीय – सवनात् । परि ञेरे । ञेरे यज्ञस्य । यज्ञस्य सन्तत्यै । सन्तत्या इति सम् – तत्यै ॥ 11 (76/89)

(स्या – दिन्द्रों – गृह्णीया – दस्त्व – मुष्मिन् – क्रियते – षड़िवर्शतिश्च) (A2)

TS 6.4.3.1 - Kramam

ब्रह्मवादिनों वदन्ति । ब्रह्मवादिन इति ब्रह्म – वादिनः । वदन्ति सः । स तु । त्वै । वा अद्ध्वर्युः । अद्ध्वर्युः स्यात् । स्याद् यः । यः सोमम् । सोममुपावहरत्न् । उपावहरन्थ् सर्वाभ्यः । उपावहरनित्युप – अवहरन्न् । सर्वाभ्यो देवताभ्यः । देवताभ्य उपावहरेत् । उपावहरेदिति । उपावहरेदित्युप-अवहरेत् । इति हृदे । हदे त्वा । त्वेति । इत्याह । आह मनुष्येभ्यः । मनुष्येभ्य एव । एवैतेन । एतेन करोति । करोति मनसे । मनसे त्वा । त्वेति । इत्याह । आह पितृभ्यः । पितृभ्यं एव । पितृभ्य इति पितृ – भ्यः । एवैतेन । एतेन करोति । करोति दिवे । दिवे त्वा । त्वा सूर्याय । सूर्याय त्वा । त्वेति । इत्याह । आह देवेभ्यः । देवेभ्यं एव । एवैतेन । एतेन करोति । करोत्येतावतीः । एतावतीर् वै । वै देवताः । देवतास्ताभ्यः । ताभ्य एव । एवैनम् । एन ए सर्वाभ्यः । सर्वाभ्य उपावहरति । उपावहरति पुरा । उपावहरतीत्युप – अवहरति ।

पुरा वाचः । वाचः प्रवदितोः । 12 (50/55) TS 6.4.3.2 - Kramam प्रवदितोः प्रातरनुवाकम् । प्रवदितोरिति प्र – वदितोः । प्रातरनुवाकमुपाकरोति । प्रातरनुवाकमिति प्रातः – अनुवाकम् । उपाकरोति यावती । उपाकरोतीत्युप – आकरोति । यावत्येव । एव वाक् । वाक् ताम् । तामव । अव रुन्धे । रुन्धेऽपः । अपोऽग्रे । अग्रेऽभिव्याहरति । अभिव्याहरति यज्ञः । अभिव्याहरतीत्यभि-व्याहरति । यज्ञो वै । वा आपः । आपो यज्ञम् । यज्ञमेव । एवाभि । अभि वाचम् । वाचम् ँवि । वि सृजति । सृजित सर्वाणि । सर्वाणि छन्दार्ंसि । छन्दा ७स्यनु । अन्वाह । आह पशवः । पशवॊ वै । वै छन्दा एसि । छन्दा एसि पशून् । पशूनेव । एवाव । अवं रुन्धे । रुन्धे गायत्रिया । गायत्रिया तेजस्कामस्य । तेजस्कामस्य परि । तेजस्कामस्यति तेजः – कामस्य । परि दद्ध्यात् । दद्ध्यात् त्रिष्टुभा । त्रिष्टुभेन्द्रियकामस्य । इन्द्रियकामस्य जगत्या । इन्द्रियकामस्येतीन्द्रिय – कामस्य । जगत्या पशुकामस्य ।

पशुकामस्यानुष्टुभा । पशुकामस्येति पशु – कामस्य । अनुष्टुभा प्रतिष्ठाकामस्य । अनुष्टुभैत्यनु – स्तुभा । प्रतिष्ठाकामस्य पुङ्क्त्या । प्रतिष्ठाकामस्येति प्रतिष्ठा-कामस्य । पङ्क्त्या यज्ञकामस्य । यज्ञकामस्य विराजा । यज्ञकामस्यति यज्ञ – कामस्य । विराजाऽन्नेकामस्य । विराजेति वि – राजा । अन्नेकामस्य शृणोतु । अन्नेकामस्येत्यन्ने – कामस्य । शृणोत्विग्नः । अग्निः समिधा । समिधा हवम् । समिधेति सम् – इधा । हवम् मे । 13 (50/63) **TS 6.4.3.3 - Kramam** म इति । इत्याह । आह सवितृप्रसूतः । सवितृप्रसूत एव । सवितृप्रसूत इति सवितृ – प्रसूतः । एव देवताभ्यः । देवताभ्यो निवेद्यं । निवेद्यापः । निवेद्येति नि – वेद्यं । अपोऽच्छं । अच्छैति । एत्यपः । अप इष्य । इष्य होतः । होतरिति । इत्याह । आहेषितम् । इषित ए हि । हि कर्म । कर्म क्रियते । क्रियते मैत्रावरुणस्य । मैत्रावरुणस्य चमसाद्ध्वर्यो । मैत्रावरुणस्येति मैत्रा – वरुणस्य । चमसाद्ध्वर्यवा । चमसाद्ध्वर्यविति चमस – अद्ध्वर्यो । आ द्रव । द्रवेति । इत्याह । आह मित्रावरुणौ । मित्रावरुणौ वै ।

मित्रावरुणाविति मित्रा – वरुणौ । वा अपाम् । अपाम् नेतारौं । ______। । ॥ । । । । । । । नेतारौ ताभ्याम् । ताभ्यामेव । एवैनाः । एना अच्छ । अच्छैति । एति देवींः । देवीरापः । आपॊ अपाम् । अपाम् नपात् । नपादिति । इत्याह । आहाहुं त्या । आहुं त्यैव । आहु त्येत्या – हुत्या । एवैनाः । एना निष्क्रीय । निष्क्रीय गृह्णाति । निष्क्रीयति निः – क्रीय । गृह्णात्यथौ । अथौ हविष्कृतानाम् । अथौ इत्यथौ । हविष्कृतानामेव । हिवष्कृतानामिति हिवः – कृतानाम् । एवाभिघृतानाम् । अभिघृतानाम् गृह्णाति । अभिघृतानामित्यभि – घृतानाम् । गृह्णाति कार्.षिः । 14 (50/60) TS 6.4.3.4 - Kramam कार्.षिरसि । असीति । इत्याह । आह रामलम् । रामलमेव । ्। एवासाम् । आसामप । अप प्लावयति । प्लावयति समुद्रस्य । समुद्रस्य वः । वौऽक्षित्यै । अक्षित्या उत् । उन् नयॆ । नय इति । इत्याह । आह तस्मात् । तस्मादद्ययमानाः । अद्यमानाः पीयमानाः । पीयमाना आपः । आपो न । न क्षीयन्ते । क्षीयन्ते योनिः । योनिर् वै । वै यज्ञस्य । यज्ञस्य चात्वालम् । चात्वालम् ँयज्ञः ।

यज्ञो वसतीवरीः । वसतीवरीर्. होतृचमसम् । होतृचमसम् च । होतृचमसमिति होतृ – चमसम्। च मैत्रावरुणचमसम्। मैत्रावरुणचमसम् च । मैत्रावरुणचमसमिति मैत्रावरुण – चमसम् । च स॰स्पर्श्य । स॰स्पर्श्य वसतीवरीः । स॰स्पर्श्येति सम् – स्पर्ञ्य । वसतीवरीर् व्यानयति । व्यानयति यज्ञस्य । व्यानयतीति वि–आनयति । यज्ञस्य सयोनित्वाय । सयोनित्वायाथो । सयोनित्वायेति सयोनि – त्वाय । अथो स्वात् । अथो इत्यथो । ।। ।। स्वादेव । एवैनाः । एना योनेः । योनेः प्र । प्र जनयति । जनयत्यद्ध्वर्यो । अद्ध्वर्योऽवैः । अद्ध्वर्यो इत्यद्ध्वर्यो । अवरपा(3): । अपा(3) इति । इत्याह । आहोत () । उतेम् । ईमनन्नमुः । अनन्नमुरुत । उतेमाः । इमाः पंत्रय । पत्रयेति । इति वाव । वावैतत् । एतदाह । आहयदि । यद्यग्निष्टोमः । अग्निष्टोमो जुहोति । अग्निष्टोम इत्यंग्नि – स्तोमः । जुहोति यदि । यद्युक्थ्यः । उक्थ्यः परिधौ । परिधौ नि । परिधाविति परि – धौ । नि मार्ष्टि । मार्षि यदि । यद्यतिरात्रः । अतिरात्रो यजुः । अतिरात्र इत्यति-रात्रः ।

यजुर् वदन् । वदन् प्र । प्र पद्यते । पद्यते यज्ञक्रतूनाम् । यज्ञकतूनाम् व्यावृत्त्यै । यज्ञकतूनामिति यज्ञ – क्रतूनाम् । व्यावृत्त्या इति वि – आवृत्त्यै ॥ 15 (75/86) (वाचों – हवं – मभिघृतानाम् गृह्णात्यु – त – पञ्चवि एशतिश्च) (A3) TS 6.4.4.1 - Kramam देवस्यं त्वा । त्वा सवितुः । सवितुः प्रसवे । प्रसव इति । प्रसव इति प्र–सवे । इति ग्रावाणम् । ग्रावाणमा । आ दत्ते । दत्ते प्रसूत्यै । प्रसूत्या अश्विनोः । प्रसूत्या इति प्र – सूत्यै । अश्विनौर् बाहुभ्याम् । बाहुभ्यामिति । बाहुभ्यामिति बाहु – भ्याम् । इत्याह । आहाश्विनौ । अश्विनौ हि । हि देवानाम् । देवानामद्ध्वर्यू । अद्ध्वर्यू आस्ताम् । अद्ध्वर्यू इत्यन्धर्यू । आस्ताम् पूष्णः । पूष्णो हस्ताभ्याम् । हस्ताभ्यामिति । इत्याह । आह यत्यै । यत्यै पञ्चावः । पञ्चावो वै । वै सोमः । सोमो व्यानः । व्यान उपार्शुसवनः । व्यान इति वि – अनः । उपाण्शुसवनो यत् । उपाण्शुसवन इत्युपाण्शु - सर्वनः । यदुपाण्शुसर्वनम् । उपाण्शुसर्वनमभि । उपार्शुसवनमित्युपार्शु – सवनम् । अभि मिमीते ।

मिमीते व्यानम् । व्यानमेव । व्यानमिति वि – अनम् । एव पशुषु । पशुषु दधाति । दधातीन्द्राय । इन्द्राय त्वा । त्वेन्द्राय । इन्द्राय त्वा । त्वेन्द्राय । इन्द्राय त्वा । त्वेन्द्राय । इन्द्राय त्वा । त्वेति । इति मिमीते । मिमीत इन्द्राय । इन्द्राय हि । हि सोमः । सोम आह्रियते । आह्रियते पञ्च । आह्रियत इत्या – ह्रियते । पञ्च कृत्वः । कृत्वो यजुषा । यजुषा मिमीते । मिमीते पञ्चाक्षरा । 16 (50/59)

TS 6.4.4.2 - Kramam

पञ्चाक्षरा पङ्किः । पञ्चाक्षरिति पञ्च – अक्षरा । पङ्किः पाङ्कः ।
पाङ्को यज्ञः । यज्ञो यज्ञम् । यज्ञमेव । एवाव । अव रुन्धे । रुन्धे
पञ्च । पञ्च कृत्वः । कृत्वस्तूष्णीम् । तूष्णीम् दशे । दशे सम् ।
सम् पद्यन्ते । पद्यन्ते दशाक्षरा । दशाक्षरा विराट् । दशाक्षरिति
दशे – अक्षरा । विराडन्नम् । विराडिति वि – राट् । अन्नम् विराट् ।
विराड् विराजा । विराडिति वि – राट् । विराजैव । विराजिति
वि – राजा । एवान्नाद्यम् । अन्नाद्यमव । अन्नाद्यमित्यन्न – अद्यम् ।
अव रुन्धे । रुन्धे श्वान्नाः । श्वान्नाः स्थ । स्थ वृत्रतुरः । वृत्रतुर इति ।
वृत्रतुर इति वृत्र – तुरः । इत्याह । आहैषः । एष वै । वा अपाम् ।

अपा ए सोमपीथः । सोमपीथो यः । सोमपीथ इति सोम – पीथः । य एवम् । एवम् वैदं । वैदं न । नाफ्सु । अफ्स्वार्तिम् । अफ्स्वत्यप् – सु । आर्तिमा । आर्च्छति । ऋच्छति यत् । यत् ते । ते सोम । सोम दिवि । दिवि ज्योतिः । ज्योतिरिति । इत्याह । आहैभ्यः । एभ्य एव । एवैनम् । एनम् ँलोकेभ्यः । 17 (50/59) TS 6.4.4.3 - Kramam लोकेभ्यः सम् । सम् भरित । भरित सोमः । सोमो वै । वै राजा । राजा दिशः । दिशोऽभि । अभ्यद्ध्यायत् । अद्ध्यायथ् सः । स दिशः । दिशोऽनु । अनु प्र । प्राविशत् । अविशत् प्राक् । प्रागपाक् । अपागुदक् । उदगधराक् । अधरागिति । इत्याह । आह दिग्भ्यः । दिग्भ्य एव । दिग्भ्य इति दिक् – भ्यः । एवैनम् । एन एसम् । सम् भरति । भरत्यथा । अथो दिशः । अथो इत्यथा । दिशं एव । एवास्मै । अस्मा अव । अव रुन्धे । रुन्धेऽम्ब । अम्ब नि । निष्वर । स्वरेति । इत्याह । आह कामुकाः । कामुका एनम् । एन ७ स्त्रियः । स्त्रियों भवन्ति । भवन्ति यः । य एवम् । एवम् वैदं। वेद यत्। यत् ते। ते सोम। सोमादाभ्यम्।

अदाभ्यम् नाम । नाम जागृवि । जागृवीति () । इत्याह । 18 (50/52) **TS 6.4.4.4 - Kramam** आहैषः । एष वै । वै सोमस्य । सोमस्य सोमपीथः । सोमपीथो यः । सोमपीथ इति सोम-पीथः । य एवम् । एवम् वैदं । वेद न । न सौम्याम् । सौम्यामार्तिम् । आर्तिमा । आर्च्छति । ऋच्छति ध्नन्ति । घनित वै । वा एतत् । एतथ् सोमम् । सोमम् यत् । यदंभिषुण्वन्ति । अभिषुण्वन्त्य एशून् । अभिषुण्वन्तीत्यभि – सुन्वन्ति । अ एशूनपं । । । ॥ अप गृह्णाति । गृह्णाति त्रायते । त्रायत एव । एवैनम् । एनम् प्राणाः । प्राणा वै । प्राणा इति प्र–अनाः । वा अङ्शवः । अङ्शवः पशवः । पञ्चवः सोमः । सोमोऽ्ञान् । अञ्जून् पुनः । पुनरपि । अपि सृजति । सृजति प्राणान् । प्राणानेव । प्राणानिति प्र – अनान् । एव पशुषु । पशुषु दधाति । दधाति द्यौद्यौ । द्यौद्यावपि । द्यौद्याविति द्यौ – द्वौ । अपि सृजित । सृजित तस्मात् । तस्माद् द्वौद्वौ । द्रौद्रौं प्राणाः । द्रौद्राविति द्रौ – द्रौ । प्राणा इति प्र – अनाः ॥ 19 (44/50) (यजुषा मिमीत – एनम् – जागृवीति – चतुंश्चत्वारिङ्शच्च) (A4)

TS 6.4.5.1 - Kramam

प्राणो वै । प्राण इति प्र – अनः । वा एषः । एष यत् । यदुपा ्राुः । उपार्शुर् यत् । उपार्शुरित्युप – अर्शुः । यदुपार्श्रग्राः । उपा श्रिगा ग्रहाः । उपा श्रिगा इत्युपा ्शु – अग्राः । ग्रहा गृह्यन्ते । गृह्यन्ते प्राणम् । प्राणमेव । प्राणमिति प्र-अनम् । एवानु । अनु प्र । प्र यन्ति । यन्त्यरुणः । अरुणो हं । ह स्म । स्माह । आहौपविशिः । औपवेशिः प्रातस्सवने । औपवेशिरित्यौप – वेशिः । प्रातस्सवन एव । प्रातस्सवन इति प्रातः – सवने । एवाहम् । अहम् यज्ञम् । यज्ञ सम्। स७ स्थापयामि। स्थापयामि तेन। तेन ततः। ततः स॰स्थितेन । स॰स्थितेन चरामि । स॰स्थितेनेति सम् – स्थितेन । चरामीति । इत्यष्टौ । अष्टौ कृत्वः । कृत्वोऽग्रे । अग्रेऽभि । अभिषुणोति । सुनोत्यष्टाक्षरा । अष्टाक्षरा गायत्री । अष्टाक्षरेत्यष्टा – अक्षरा । गायत्री गायत्रम् । गायत्रम् प्रातस्सवनम् । प्रातस्सवनम् प्रातस्सवनम् । प्रातस्सवनमिति प्रातः – सवनम् । प्रातस्सवनमेव । प्रातस्सवनमिति प्रातः – सवनम् । एव तेन । तेनाप्नोति । आप्नोत्येकादश । एकादश कृत्वः । कृत्वो द्वितीयम् ।

```
द्वितीयमेकादशाक्षरा । एकादशाक्षरा त्रिष्टुप् ।
एकांदशाक्षरेत्येकांदश – अक्षरा । त्रिष्टुप् त्रैष्टुभम् ।
त्रैष्ट्रभम् माद्ध्यन्दिनम् । माद्ध्यन्दिन ए सवनम् । 20 (50/61)
TS 6.4.5.2 - Kramam
सवनम् माद्ध्यन्दिनम् । माद्ध्यन्दिनमेव । एव सवनम् । सवनम्
तेन । तेनाप्नोति । आप्नोति द्वादेश । द्वादेश कृत्वः । कृत्वस्तृतीयम् ।
तृतीयम् द्वादशाक्षरा । द्वादशाक्षरा जगती । द्वादशाक्षरिति
द्वादश – अक्षरा । जगती जागतम् । जागतम् तृतीयसवनम् ।
तृतीयसवनम् तृतीयसवनम् । तृतीयसवनमिति तृतीय – सवनम् ।
तृतीयसवनमेव । तृतीयसवनमिति तृतीय – सवनम् । एव तेन ।
तेनाप्नोति । आप्नोत्येताम् । एता ए ह । ह वाव । वाव सः ।
स यज्ञस्य । यज्ञस्य स७स्थितिम् । स७स्थितिमुवाच ।
स७स्थितिमिति सम् - स्थितिम् । उवाचास्कन्दाय ।
अस्कन्दायास्कन्नम् । अस्कन्न 🗸 हि । हि तत् । तद् यत् ।
यद् यज्ञस्य । यज्ञस्य स७स्थितस्य । स७स्थितस्य स्कन्दति ।
स ७ स्थितस्येति सम् – स्थितस्य । स्कन्दत्यथौं । अथौ खलुं ।
```

```
अथो इत्यथौ । खल्वाहुः । आहुर् गायत्री । गायत्री वाव । वाव
प्रांतस्सवने । प्रातस्सवने न । प्रातस्सवन इति प्रातः – सवने ।
नातिवादें । अतिवाद इति । अतिवाद इत्यंति – वादें ।
इत्यनतिवादुकः । अनितवादुक एनम् । अनितवादुक
इत्यनित – वादुकः । एनम् भ्रातृव्यः । भ्रातृव्यो भवति । भवति यः ।
य एवम् । एवम् वदं । वदं तस्मात् । तस्मादष्टावष्टौ ।
अष्टावष्टौ कृत्वः । अष्टावष्टावित्यष्टौ – अष्टौ । 21 (50/60)
TS 6.4.5.3 - Kramam
कृत्वोऽभिषुत्यम् । अभिषुत्यम् ब्रह्मवादिनः ।
। । ।
अभिषुत्यमित्यभि – सुत्यम् । ब्रह्मवादिनो वदन्ति । ब्रह्मवादिन इति
ब्रह्म – वादिनः । वदन्ति पवित्रवन्तः । पवित्रवन्तोऽन्ये । पवित्रवन्त
। । ॥ ॥ ॥ ॥ इति पवित्र – वन्तः । अन्ये ग्रहाः । ग्रहा गृह्यन्ते । गृह्यन्ते
किम्पवित्रः । किम्पवित्र उपार्शः । किम्पवित्र इति किम्-पवित्रः ।
उपार्शुरिति । उपार्शुरित्युप – अर्शुः । इति वाक्पवित्रः ।
वाक्पवित्र इति । वाक्पवित्र इति वाक् – पवित्रः । इति ब्रूयात् ।
ब्रूयाद् वाचः । वाचस्पतये । पतये पवस्व । पवस्व वाजिन्न् ।
```

वाजितिति । इत्याह । आह वाचा । वाचैव । एवैनम् । एनम् पवयित । पवयित वृष्णः । वृष्णो अ्राभ्याम् । अ्रशुभ्यामिति । अ्राभ्यामित्य ्रशु – भ्याम् । इत्याह । आह वृष्णः । वृष्णो हि । होतौ । एताव ्रशू । अ्रशू यौ । अ्रशू इत्य ्रशू । यौ सोमस्य । सोमस्य गभस्तिपूतः । गभस्तिपूत इति । गभस्तिपूत इति । गभस्तिपूत इति । गभस्तिना हि । होनम् । एनम् पवयित । पवयित देवः । देवो देवानाम् । होनम् । पवित्रमसि । असीति । इत्याह । आह देवः । देवो हो । आह देवः । देवो हो । न

TS 6.4.5.4 - Kramam

सन् देवानाम् । देवानाम् पिवित्रम् । पिवित्रम् येषाम् । येषाम् भागः । भागोऽसि । असि तेभ्यः । तेभ्यस्त्वा । त्वेति । इत्याह । आह येषाम् । येषाण् हि । ह्येषः । एष भागः । भागस्तेभ्यः । तेभ्य एनम् । एनम् गृह्णाति । गृह्णाति स्वाङ्कृतः । स्वाङ्कृतोऽसि । असीति । इत्याह । आह प्राणम् । प्राणमेव । प्राणमिति प्र–अनम् । एव स्वम् । स्वमकृत । अकृत मधुमतीः । मधुमतीर् नः ।

मधुमतीरिति मधु-मतीः । न इषः । इषस्कृधि । कृधीति । इत्याह । आह सर्वम् । सर्वमेव । एवास्मै । अस्मा इदम् । इद७ स्वदयति । स्वदयति विश्वेभ्यः । विश्वेभ्यस्त्वा । त्वेन्द्रियेभ्यः । इन्द्रियेभ्यो दिव्येभ्यः । दिव्येभ्यः पार्थिवेभ्यः । पार्थिवेभ्य इति । इत्याह । आहोभयेषु । उभयेष्वेव । एव देवमनुष्येषु । देवमनुष्येषु प्राणान् । देवमनुष्येष्वितं देव – मनुष्येषु । प्राणान् दंधाति । प्राणानितं प्र – अनान् । दधाति मनः । मनस्त्वा । त्वाऽष्टु । 23 (50/54) **TS 6.4.5.5 - Kramam** अष्ट्वितं । इत्याह । आह मनः । मन एव । एवारनुते । अञ्नुत उरु । उर्वन्तरिक्षम् । अन्तरिक्षमनु । अन्विहि । इहीति । इत्याह । आहान्तरिक्षदेवत्यः । अन्तरिक्षदेवत्यो हि । अन्तरिक्षदेवत्य इत्यन्तरिक्ष – देवत्यः । हि प्राणः । प्राणः स्वाहा । प्राण इति प्र – अनः । स्वाहां त्वा । त्वा सुभवः । सुभवः सूर्याय । सुभव इति सु – भवः । सूर्यायेति । इत्याह । आह प्राणाः । प्राणा वै । प्राणा इति प्र – अनाः । वै स्वभवसः । स्वभवसो देवाः । स्वभवस इति स्व – भवसः । देवास्तेषु । तेष्वेव । एव परोक्षम् ।

परोक्षम् जुहोति । परोक्षमिति परः – अक्षम् । जुहोति देवेभ्यः ।

देवेभ्यस्त्वा । त्वा मरीचिपेभ्य । मरीचिपेभ्य इति । मरीचिपेभ्य इति

मरीचि – पेभ्यः । इत्याह । आहादित्यस्य । आदित्यस्य वै ।

वै रश्मयः । रश्मयो देवाः । देवा मरीचिपाः । मरीचिपास्तेषाम् ।

मरीचिपा इति मरीचि – पाः । तेषाम् तत् । तद् भागधेयम् ।

भागधेयम् तान् । भागधेयमिति भाग – धेयम् । तानेव । एव तेन ।

तेन प्रीणाति । प्रीणाति यदि । यदि कामयेत । कामयेत वर्षुकः ।

वर्.षुकः पर्जन्यः । पर्जन्यः स्यात् । 24 (50/59)

TS 6.4.5.6 - Kramam

स्यादिति । इति नीचा । नीचा हस्तेन । हस्तेन नि । नि मृज्यात् ।

मृज्याद् वृष्टिम् । वृष्टिमेव । एव नि । नि यच्छिति । यच्छिति यदि ।

यदि कामयेत । कामयेतावर्षुकः । अवर्षुकः स्यात् । स्यादिति ।

इत्युत्तानेन । उत्तानेन नि । उत्तानेनेत्युत् – तानेन । नि मृज्यात् ।

मृज्याद् वृष्टिम् । वृष्टिमेव । एवोत् । उद् यच्छिति । यच्छिति यदि ।

यद्यभिचरेत् । अभिचरेदमुम् । अभिचरेदित्यभि – चरेत् ।

अमुम् जिहि । जह्यथ । अथ त्वा । त्वा होष्यामि । होष्यामीिते ।

षष्ठ काण्डे - चतुर्थः प्रश्नः (TS 6.4)

इति ब्रूयात् । ब्रूयादाहुं तिम् । आहुं तिमेव । आहुं तिमित्या – हुतिम् । एवैनम् । एनम् प्रेफ्सन् । प्रेफ्सन्. हन्ति । प्रेफ्सन्निति प्र–ईफ्सन्न् । हन्ति यदि । यदि दूरे । दूरे स्यात् । स्यादा । आ तमितोः । तमितोस्तिष्ठेत् । तिष्ठेत् प्राणम् । प्राणमेव । प्राणमिति प्र – अनम् । एवास्य । अस्यानुगत्य । अनुगत्य हन्ति । अनुगत्येत्यनु – गत्य । हन्ति यदि । यद्यभिचरेत् । अभिचरेदमुष्य । अभिचरेदित्यभि – चरेत् । अमुष्यं त्वा । 25 (50/57) TS 6.4.5.7 - Kramam त्वा प्राणे । प्राणे सादयामि । प्राण इति प्र – अने । सादयामीति । इति सादयेत् । सादयेदसंत्रः । असंत्रो वै । वै प्राणः । प्राणः प्राणम् । प्राण इति प्र – अनः । प्राणमेव । प्राणमिति प्र – अनम् । एवास्य । अस्य सादयति । सादयति षड्भिः । षड्भिर्श्शुभिः । षड्भिरिति षट् - भिः । अज्ञुभिः पवयति । अण्शुभिरित्यण्शु – भिः । पवयति षट् । षड् वै । वा ऋतवः । ऋतव ऋतुभिः । ऋतुभिरेव । ऋतुभिरित्यृतु – भिः । एवैनम् । एनम् पवयति । पवयति त्रिः । त्रिः पवयति । पवयति त्रयः । त्रयं इमे ।

इमे लोकाः । लोका एभिः । एभिरेव । एवैनम् । एनम् ँलोकैः । लोकैः पवयति । पवयति ब्रह्मवादिनः । ब्रह्मवादिनो वदन्ति । ब्रह्मवादिन इति ब्रह्म-वादिनः । वदन्ति कस्मात् । कस्माथ् सत्यात् । सत्यात् त्रयः । त्रयः पशूनाम् । पशूना ए हस्तादानाः । हस्तादाना इति । हस्तादाना इति हस्त – आदानाः । इति यत् । यत् त्रिः । त्रिरुपा ७ शुम् । उपा ७ शु ७ हस्तेन । उपा ७ शुमित्युप - अ ७ शुम् । हस्तेन विगृह्णाति । विगृह्णाति तस्मात् । विगृह्णातीति वि – गृह्णाति । तस्मात् त्रयः । त्रयः पशूनाम् । पशूना ए हस्तादानाः । हस्तादानाः पुरुषः ()। हस्तादाना इति हस्त – आदानाः। पुरुषो हस्ती। हस्ती मर्कटः । मर्कट इति मर्कटः ॥ 26 (52/63) (माध्यन्दिन – मष्टावष्टा – वैष – मनस्त्वा – पर्जन्यो – ऽमुष्य – परुषों - हे च) (A5) TS 6.4.6.1 - Kramam देवा वै । वै यत् । यद् यज्ञे । यज्ञेऽकुर्वत । अकुर्वत तत् । तदसुंगः । असुरा अकुर्वत । अकुर्वत ते । ते देवाः । देवा उपाज्ञौ । उपाञ्ञौ यज्ञम् । उपाञ्ञावित्युप-अञ्ञौ । यज्ञञ् सब्स्थाप्यम् ।

स ७ स्थाप्यमप ३ यन् । स ७ स्थाप्यमिति सम् – स्थाप्यम् । अप ३ यन् तम् । तमुपा ७३ । उपा ७३ । सम् । उपा ७३ । वित्युप – अ ७३ ॥। समस्थापयत्र् । अस्थापयन् ते । तेऽसुराः । असुरा वज्रम् । वज्रमुद्यत्य । उद्यत्यं देवान् । उद्यत्येत्युत् – यत्यं । देवानिभ । अभ्यायन्त । आयन्त ते । ते देवाः । देवा बिभ्यतः । बिभ्यत इन्द्रम् । इन्द्रमुप । उपाधावन्न् । अधावन् तान् । तानिन्द्रः । इन्द्रौऽन्तर्यामेण । अन्तर्यामेणान्तः । अन्तर्यामेणेत्यन्तः – यामेन । अन्तरधत्त । अधत्त तत् । तदन्तर्यामस्य । अन्तर्यामस्यान्तर्यामृत्वम् । अन्तर्यामस्यत्यन्तः – यामस्य । अन्तर्यामत्वम् यत् । अन्तर्यामत्विमत्यन्तर्याम - त्वम् । यदन्तर्यामः । अन्तर्यामॊ गृह्यतॆ । अन्तर्याम इत्यन्तः – यामः । गृह्यते भ्रातृव्यान् । भ्रातृव्यानेव । एव तत् । तद् यजमानः । यजमानोऽन्तः । अन्तर् धत्ते । धत्तेऽन्तः । अन्तस्ते । ते दधामि । 27 (50/58) TS 6.4.6.2 - Kramam दधामि द्यावापृथिवी । द्यावापृथिवी अन्तः । द्यावापृथिवी इति द्यावा-पृथिवी । अन्तरुरु । उर्वन्तरिक्षम् । अन्तरिक्षमिति । इत्याह ।

आहैभिः । एभिरेव । एव लोकैः । लोकैर् यजमानः । यजमानो भ्रातृव्यान् । भ्रातृव्यानन्तः । अन्तर् धत्ते । धत्ते ते । ते देवाः । देवा अमन्यन्त । अमन्यन्तेन्द्रः । इन्द्रो वै । वा इदम् । इदमभूत् । अभूद् यत् । यद् वयम् । वय समः । सम इति । इति ते । तें उब्रुवत्र् । अब्रुवन् मघवत्र् । मघवत्रनु । मघवत्रिति मघ – वत्र् । । । । । । अनु नः । न आ । आ भज । भजेति । इति सजोषाः । सजोषा । ॥ ॥ ॥ ॥ । दवैः । सजोषा इति स — जोषाः । देवैरवरैः । अवरैः परैः । परैश्च । चेति । इत्यंब्रवीत् । अब्रवीद् ये । ये च । चैव । एव देवाः । देवाः परे । परे ये । ये च । चावरे । अवरे तान् । तानुभयान् । उभयानन्वाभजत्। 28 (50/53) TS 6.4.6.3 - Kramam — । । । । । । अन्वाभजध् सजोषाः । अन्वाभजदित्यनु – आभजत् । सजोषा देवैः । सजोषा इति स – जोषाः । देवैरवरैः । अवरैः परैः । परैश्च । चेति । इत्याह । आह ये । ये च । चै व । एव देवाः । देवाः परे । परे ये। ये च। चावरे। अवरे तान्। तानुभयान्। उभयानन्वाभजति । अन्वाभजत्यन्तर्यामे ।

```
षष्ठ काण्डे - चतुर्थः प्रश्नः (TS 6.4)
```

```
अन्वाभजतीत्यनु – आभजति । अन्तर्यामे मघवन् । अन्तर्याम
इत्यन्तः – यामे । मघवन् मादयस्व । मघवन्निति मघ – वन्न् ।
मादयस्वेति । इत्याह । आह यज्ञात् । यज्ञादेव । एव यजमानम् ।
यजमानम् न । नान्तः । अन्तरेति । एत्युपयामगृहीतः ।
उपयामगृहीतोऽसि । उपयामगृहीत इत्युपयाम – गृहीतः । असीति ।
इत्याह । आहापानस्य । अपानस्य धृत्यै । अपानस्यत्यप-अनस्य ।
धृत्यै यत् । यदुभौ । उभावपवित्रौ । अपवित्रौ गृह्ययाताम् ।
गृह्ययाताम् प्राणम् । प्राणमपानः । प्राणमिति प्र – अनम् ।
अपानोऽनुं । अपान इत्येप – अनः । अनु नि । न्यृच्छेत् ।
ऋच्छेत् प्रमायुकः । प्रमायुकः स्यात् । प्रमायुक इति प्र – मायुकः ।
स्यात् पवित्रवान् । पवित्रवानन्तर्यामः । पवित्रवानिति पवित्र – वान् ।
अन्तर्यामा गृह्यते ()। अन्तर्याम इत्यन्तः – यामः।
गृह्यते प्राणापानयोः । 29 (50/62)
TS 6.4.6.4 - Kramam
प्राणापानयोर् विधृत्यै । प्राणापानयोरिति प्राण – अपानयोः ।
विधृत्यै प्राणापानौ । विधृत्या इति वि – धृत्यै । प्राणापानौ वै ।
```

```
प्राणापानाविति प्राण - अपानौ । वा एतौ । एतौ यत् ।
यदुपा श्रुन्तर्यामौ । उपा श्रुन्तर्यामौ व्यानः ।
उपा ७ श्वन्तर्यामावित्युपा ७ रा - अन्तर्यामौ ।
व्यान उपार्शुसवनः । व्यान इति वि–अनः । उपार्शुसवनो यम् ।
उपार्शुसवन इत्युपार्शु – सवनः । यम् कामयेत ।
कामयेत प्रमायुकः । प्रमायुकः स्यात् । प्रमायुक इति प्र-मायुकः ।
स्यादिति । इत्यस ७ स्पृष्टौ । अस ७ स्पृष्टौ तस्य ।
अस<sup>ं</sup> सृष्टावित्यसंम् – सृष्टौ । तस्यं सादयेत् । सादयेद् व्यानेन ।
व्यानेनैव । व्यानेनेति वि-अनेन । एवास्य । अस्य प्राणापानौ ।
प्राणापानौ वि । प्राणापानाविति प्राण – अपानौ । विच्छिनति ।
छिनति ताजक् । ताजक् प्र । प्र मीयते । मीयते यम् ।
यम् कामयेत । कामयेत सर्वम् । सर्वमायुः । आयुरियात् ।
इयादिति । इति स७स्पृष्टौ । स७स्पृष्टौ तस्य । स७स्पृष्टाविति
सम् – स्पृष्टौ । तस्य सादयेत् । सादयेद् व्यानेन । व्यानेनैव ।
व्यानेनेति वि – अनेन । एवास्य । अस्य प्राणापानौ ।
```

TS 6.4.7.1 - Kramam

वाग् वै । वा एषा । एषा यत् । यदैन्द्रवायवः । ऐन्द्रवायवॊ यत् । ऐन्द्रवायव इत्यैन्द्र – वायवः । यदैन्द्रवायवाग्राः । ऐन्दवायवाग्रा ग्रहाः । ऐन्दवायवाग्रा इत्यैन्द्रवायव – अग्राः । ग्रहां गृह्यन्ते । गृह्यन्ते वाचम् । वाचमेव । एवानु । अनु प्र । प्र यन्ति । यन्ति वायुम् । वायुम् देवाः । देवा अंब्रुवन्न् । अब्रुवन्थ् सोमम् । सोमए राजानम् । राजान ए हनाम । हनामेति । इति सः । सौ ऽब्रवीत् । अब्रवीद् वरम् । वरम् वृणै । वृणै मदग्राः । मदग्रा एव । मदग्रा इति मत् – अग्राः । एव वः । वो ग्रहाः । ग्रहां गृह्यान्तै । गृह्यान्ता इति । इति तस्मात् । तस्मादैन्द्रवायवाग्राः । ऐन्द्रवायवाग्रा ग्रहाः । ऐन्द्रवायवाग्रा इत्यैन्द्रवायव – अग्राः । ग्रहा गृह्यन्ते । गृह्यन्ते तम् । तमघ्नन्न् । अघ्नन्थ् सः । सोऽपूयत् । अपूयत् तम् । तम् देवाः । देवा न ।

नोप । उपाधृष्णुवन् । अधृष्णुवन् ते । ते वायुम् । वायुमब्रुवन् । अब्रुवन्निमम् । इमम् नः । नः स्वदय । स्वदयेति । 31 (50/54) TS 6.4.7.2 - Kramam इति सः । सौंऽब्रवीत् । अब्रवीद् वरम् । वरम् ँवृणै । वृणै वः पात्राणि । पात्राण्युच्यान्तै । उच्यान्ता इति । इति तस्मात् । तस्मान् नानादेवत्यानि । नानादेवत्यानि सन्ति । नानादेवत्यानीति नाना – देवत्यानि । सन्ति वायव्यानि । वायव्यान्युच्यन्ते । उच्यन्ते तम् । तमेभ्यः । एभ्यो वायुः । वायुरेव । एवास्वदयत् । अस्वदयत् तस्मात् । तस्माद् यत् । यत् पूर्यति । पूर्यति तत् । तत् प्रवाते । प्रवाते वि । प्रवात इति प्र – वाते । विषजन्ति । सजन्ति वायुः । वायुर्. हि । हि तस्य । तस्य पवयिता । पवयिता स्वदयिता । स्वदयिता तस्य । तस्य विग्रहणम् । विग्रहणम् न । विग्रहणमिति वि – ग्रहंणम् । नाविन्दन् । अविन्दन्थ् सा । साऽदितिः । अदितिरब्रवीत् । अब्रवीद् वरम् । वरम् ँवृणै । वृणा अथं । अथ मया । मया वि । वि गृह्णीद्ध्वम् । गृह्णीद्ध्वम् मद्देवत्याः ।

```
षष्ठ काण्डे - चतुर्थः प्रश्नः (TS 6.4)
```

मद्देवत्या एव । मदेवत्या इति मत् – देवत्याः । एव वः । वः सोमाः । सोमाः सन्नाः । 32 (50/55) **TS 6.4.7.3 - Kramam** सन्ना असन्न् । असन्निति । इत्युपयामगृहीतः । उपयामगृहीतोऽसि । उपयामगृहीत इत्युपयाम – गृहीतः । असीति । इत्याह । आहादितिदेवत्याः । अदितिदेवत्यास्तेन । अदितिदेवत्या इत्यदिति – देवत्याः । तेन यानि । यानि हि । हि दारुमयाणि । दारुमयाणि पात्राणि । दारुमयाणीति दारु – मयानि । पात्राण्यस्यै । अस्यै तानि । तानि योनैः । योनेः सम्भूतानि । सम्भूतानि यानि । सम्भूतानीति सम् – भूतानि । यानि मृन्मयानि । मृन्मयानि साक्षात् । मृन्मयानीति मृत्-मयानि । साक्षात् तानि । साक्षादिति स-अक्षात् । तान्यस्यै । अस्यै तस्मात् । तस्मादेवम् । एवमाह । आह वाक् । वाग् वै । वै पराची । पराच्यव्याकृता । अव्याकृताऽवदत् । अव्याकृतेत्यवि – आकृता । अवदत् ते । ते देवाः । देवा इन्द्रम् । इन्द्रमबुवत् । अबुवितिमाम् । इमाम् नः । नौ वाचम् । वाचम् ँव्याकुरु । व्याकुर्विति । व्याकुर्विति वि – आकुरु । इति सः ।

चैव। एवैषः। एष वायवै। वायवे च। च सह ()। सह गृह्यातै। गृह्याता इति । इति तस्मात् । तस्मादैन्द्रवायवः । ऐन्द्रवायवः सह । ऐन्द्रवायव इत्यैन्द्र – वायवः । सह गृह्यते । गृह्यते ताम् । तामिन्द्रः । इन्द्रो मद्ध्यतः । मद्ध्यतोऽवक्रम्य । अवक्रम्य व्याकरोत् । अवक्रम्येत्यव – क्रम्य । व्याकरोत् तस्मात् । व्याकरोदिति वि – आकरोत् । तस्मादियम् । इयम् ँव्याकृता । व्याकृता वाक् । व्याकृतेति वि – आकृता । वागुद्यते । उद्यते तस्मात् । तस्माथ् सकृत् । सकृदिन्द्राय । इन्द्राय मद्ध्यतः । मद्ध्यतो गृह्यते । गृह्यते द्विः । द्विर् वायवे । वायवे द्वौ । द्वौ हि । हि सः । स वरौ । वराववृणीत । अवृणीतेत्यवृणीत ॥ 33 (78/90) (स्वदय – सॉमाः – सहा – ष्टाविज्ञातिश्च) (४७) TS 6.4.8.1 - Kramam मित्रम् देवाः । देवा अब्रुवन्न् । अब्रुवन्थ् सोमम् । सोमर् राजानम् । राजान ए हनाम । हनामेति । इति सः । सौऽब्रवीत् । अब्रवीन् न । नाहम् । अहर् सर्वस्य । सर्वस्य वै । वा अहम् । अहम् मित्रम् ।

मित्रमस्मि । अस्मीति । इति तम् । तमब्रुवन्न् । अब्रुवन् हनाम । हनामैव । एवति । इति सः । सौऽब्रवीत् । अब्रवीद् वरम् । वरम् वृणै । वृणै पयसा । पयसैव । एव मे । मे सोमम् । सोम अर्थाणान् । श्रीणानिति । इति तस्मात् । तस्मान् मैत्रावरुणम् । मैत्रावरुणम् पयसा । मैत्रावरुणमिति मैत्रा – वरुणम् । पयसा श्रीणन्ति । श्रीणन्ति तस्मात् । तस्मात् पश्चवः । पश्चोऽप । अपाक्रामन् । अक्रामन् मित्रः । मित्रः सन्न् । सन् क्रूरम् । क्रूरमकः । अकरिति । इति क्रूरम् । क्रूरमिव । इव खलुं । खलु वै । वा एषः । एष करोति । 34 (50/51) **TS 6.4.8.2 - Kramam** करोति यः । यः सोमेन । सोमेन यजते । यजते तस्मात् । ॥ । । । । तस्मात् पञ्चाः । पञ्चाऽप । अप क्रामन्ति । क्रामन्ति यत् । यन् मैत्रावरुणम् । मैत्रावरुणम् पयसा । मैत्रावरुणमिति मैत्रा – वरुणम् । पयसा श्रीणाति । श्रीणाति पशुभिः । पशुभिरेव ।

पशुभिरिति पशु-भिः । एव तत् । तन् मित्रम् । मित्र संमर्खयति ।

समर्द्धयति पशुभिः । समर्द्धयतीति सम् – अर्द्धयति । पशुभिर् यजमानम् । पशुभिरिति पशु – भिः । यजमानम् पुरा । पुरा खलु । खलु वाव । वावैवम् । एवम् मित्रः । मित्रोऽवेत् । अवेदपं । अप मत् । मत् क्रूरम् । क्रूरम् चक्रुषः । चक्रुषः पशवः । पशवः क्रमिष्यन्ति । क्रमिष्यन्तीति । इति तस्मात् । तस्मादेवम् । एवमवृणीत । अवृणीत वरुणम् । वरुणम् देवाः । देवा अब्रुवन् । अब्रुवन् त्वया । त्वयाऽ एशभुवा । अ एशभुवा सोमम् । अज्ञाभुवेत्यज्ञा – भुवा । सोमज् राजानम् । राजानज् हनाम । हनामेति । इति सः । सौंऽब्रवीत् । अब्रवीद् वरम् । वरम् वृणै । वृणै मह्यम् । मह्यम् च । चैव । 35 (50/55) TS 6.4.8.3 - Kramam एवैषः । एष मित्राय । मित्राय च । च सह । सह गृह्यातै । गृह्याता इति । इति तस्मात् । तस्मान् मैत्रावरुणः । मैत्रावरुणः सह । मैत्रावरुण इति मैत्रा - वरुणः । सह गृह्यते । गृह्यते तस्मात् । तस्माद् राज्ञा । राज्ञा राजानम् । राजानमण्शभुवा । अण्शभुवा घ्नन्ति । अण्राभुवेत्यण्रा–भुवा । घ्नन्ति वैश्येन । वैश्येन वैश्यम ।

वैश्य ए शूद्रेण । शूद्रेण शूद्रम् । शूद्रम् न । न वै । वा इदम् । इदम् दिवा । दिवा न । न नक्तम् । नक्तमासीत् । आसीदव्यावृत्तम् । अव्यावृत्तम् ते । अव्यावृत्तमित्यवि – आवृत्तम् । ते देवाः । देवा मित्रावरुणौ । मित्रावरुणावबुवत् । मित्रावरुणाविति मित्रा – वरुणौ । अब्रुवन्निदम् । इदम् नः । नो वि । वि वासयतम् । वासयतमिति । इति तौ । तावब्रूताम् । अब्रूताम् वरम् । वरम् वृणावहै । वृणावहा एकः । एकं एव । एवावत् । आवत् पूर्वः । पूर्वो ग्रहः । ग्रहो ग्रह्यातै । गृह्याता इति । इति तस्मात् । तस्मादैन्द्रवायवः ()। ऐन्द्रवायवः पूर्वः। ऐन्द्रवायव इत्यैन्द्र- वायवः । पूर्वो मैत्रावरुणात् । मैत्रावरुणाद् गृह्यते । मैत्रावरुणादिति मैत्रा - वरुणात् । गृह्यते प्राणापानौ । प्राणापानौ हि । प्राणापानाविति प्राण – अपानौ । ह्यंतौ । एतौ यत् । यदुपा ७ श्वन्तर्यामौ । उपा ७ श्वन्तर्यामौ मित्रः । उपा ७ श्वन्तर्यामावित्युपा ७ रा – अन्तर्यामौ । मित्रोऽहः । अहरजनयत् । अजनयद् वरुणः । वरुणो रात्रिम् ।

रात्रिम् ततः । ततो वै । वा इदम् । इदम् ँवि । व्यौच्छत् । औच्छद् यत् । यन् मैत्रावरुणः । मैत्रावरुणो गृह्यते । मैत्रावरुण इति मैत्रा-वरुणः । गृह्यते व्युष्ट्यै । व्युष्ट्या इति वि-उष्ट्यै ॥ 36 (72/81) (एष – चै – न्द्रवायवा – द्वाविङ्शतिश्च) (४८) TS 6.4.9.1 - Kramam यज्ञस्य शिरः । शिरोऽच्छिद्यत । अच्छिद्यत ते । ते देवाः । देवा अश्विनौ । अश्विनावब्रुवन् । अब्रुवन् भिषजौ । भिषजौ वै । वै स्थः । स्थ इदम् । इदम् यज्ञस्य । यज्ञस्य शिरः । शिरः प्रति । प्रति धत्तम् । धत्तमिति । इति तौ । तावब्रूताम् । अब्रूताम् वरम् । वरम् वृणावहै । वृणावहै ग्रहः । ग्रह एव । एव नौ । नावत्र । अत्रापि । अपि गृह्यताम् । गृह्यतामिति । इति ताभ्याम् । ताभ्यामेतम् । एतमाश्चिनम् । आश्विनमगृह्णन्न् । अगृह्णन् ततः । ततो वै । वै तौ । तौ यज्ञस्य । यज्ञस्य शिरः । शिरः प्रति । प्रत्यंधत्ताम् । अधताम् ँयत् । यदाश्विनः । आश्विनो गृह्यते । गृह्यते यज्ञस्य । यज्ञस्य निष्कृत्यै । निष्कृत्यै तौ । निष्कृत्या इति निः – कृत्यै । तौ देवाः । देवा अंबुवन्न् ।

```
अबुवन्नपूतौ । अपूतौ वै । वा इमौ । इमौ मनुष्यचरौ ।
मनुष्यचरौ भिषजौ । मनुष्यचराविति मनुष्य – चरौ । 37 (50/52)
TS 6.4.9.2 - Kramam
भेषजम् न । न कार्यम् । कार्यमपूतः । अपूतो हि । ह्येषः ।
एषोऽमेद्ध्यः । अमेद्ध्यो यः । यो भिषक् । भिषक् तौ ।
तौ बहिष्यवमानेन । बहिष्यमानेन पवयित्वा । बहिष्यवमानेनेति
आश्विनमगृह्णन् । अगृह्णन् तस्मात् । तस्माद् बहिष्पवमाने ।
बहिष्यवमाने स्तुते । बहिष्यवमान इति बहिः – पवमाने ।
स्तुत आश्विनः । आश्विनो गृह्यते । गृह्यते तस्मात् । तस्मादेवम् ।
एवम् विदुषा । विदुषां बहिष्यवमानः । बहिष्यवमान उपसद्यः ।
बहिष्पवमान इति बहिः – पवमानः । उपसद्यः पवित्रम् ।
उपसद्य इत्युप – सद्यः । पवित्रम् ँवै । वै बहिष्पवमानः ।
॥ – ।
बहिष्पवमान आत्मानम् । बहिष्पवमान इति बहिः – पवमानः ।
आत्मानमेव । एव पंवयते । पवयते तयोः । तयोस्त्रेधा ।
```

त्रिधा भैषज्यम् । भैषज्यम् ँवि । वि नि । न्यदधुः । अदधुरग्नौ । अग्नौ तृतीयम् । तृतीयमफ्सु । अफ्सु तृतीयम् । अफ्स्वत्यप् – सु । तृतीयम् ब्राह्मणे । ब्राह्मणे तृतीयम् । तृतीयम् तस्मात् । तस्मादुदपात्रम् । उदपात्रमुपनिधाय । उदपात्रमित्युद - पात्रम् । 38 (50/57) **TS 6.4.9.3 - Kramam** उपनिधायं ब्राह्मणम् । उपनिधायत्युप-निधायं । ब्राह्मणम् दक्षिणतः । दक्षिणतो निषाद्यं । निषाद्यं भेषजम् । निषाद्येतिं नि – साद्यं । भेषजम् कुर्यात् । कुर्याद् यावत् । यावदेव । एव भेषजम् । भेषजम् तेन । तेन करोति । करोति समर्धुकम् । समर्धुकमस्य । समर्धुकमिति सम् – अर्धुकम् । अस्य कृतम् । कृतम् भवति । भवति ब्रह्मवादिनः । ब्रह्मवादिनों वदन्ति । ब्रह्मवादिन इति ब्रह्म – वादिनः । वदन्ति कस्मात् । कस्माथ् सत्यात् । सत्यादेकपात्राः । एकपात्रा द्विदेवत्याः । एकपात्रा इत्येक – पात्राः । द्विदेवत्या गृह्यन्ते । । । ॥ ॥ ॥ । द्विदेवत्या इति द्वि – देवत्याः । गृह्यन्ते द्विपात्राः । द्विपात्रा हूयन्ते । द्विपात्रा इति द्वि – पात्राः । हूयन्त इति । इति यत् । यदेकपात्राः ।

एकपात्रा गृह्यन्ते । एकपात्रा इत्येक – पात्राः । गृह्यन्ते तस्मात् । तस्मादेकः । एकोऽन्तरतः । अन्तरतः प्राणः । प्राणो द्विपात्राः । प्राण इति प्र – अनः । द्विपात्रां ह्यन्ते । द्विपात्रा इति द्वि – पात्राः । हूयन्ते तस्मात् । तस्माद् द्वौद्वौ । द्वौद्वौ बहिष्टात् । द्वौद्वाविति द्वौ –द्वौ । बहिष्टात् प्राणाः । प्राणाः प्राणाः । प्राणा इति प्र – अनाः । प्राणा वै। प्राणा इति प्र – अनाः। वा एते। एते यत्। यद् द्विदेवत्याः। - हिदेवत्याः पश्चावः । हिदेवत्या इति हि – देवत्याः । पश्चव इडा । इडा यत्। यदिडाम्। इडाम् पूर्वाम्। पूर्वाम् द्विदेवत्यभ्यः। उपह्नयेत पशुभिः । उपह्नयेतेत्युप – ह्नयेत । 39 (50/66) TS 6.4.9.4 - Kramam पशुभिः प्राणान् । पशुभिरितिं पशु – भिः । प्राणानन्तः । प्राणानिति प्र - अनान् । अन्तर् दधीत । दधीत प्रमायुकः । प्रमायुकः स्यात् । प्रमायुक इति प्र – मायुकः । स्याद् द्विदेवत्यान् । द्विदेवत्यान् भक्षयित्वा । द्विदेवत्यानिति द्वि-देवत्यान् । भक्षयित्वेडाम् । इडामुपं । उप ह्वयते । ह्वयते प्राणान् । प्राणानेव । प्राणानिति प्र – अनान् ।

एवात्मन् । आत्मन् धित्वा । धित्वा पशून् । पशूनुपं । उपं ह्वयते । ह्वयते वाक् । वाग् वै । वा ऐन्द्रवायवः । ऐन्द्रवायवश्चक्षुः । ऐन्दवायव इत्यैन्द्र–वायवः । चक्षुर् मैत्रावरुणः । मैत्रवरुणः श्रोत्रम् । मैत्रावरुण इति मैत्रा – वरुणः । श्रोत्रमाश्विनः । आश्विनः पुरस्तात् । पुरस्तादैन्द्रवायवम् । ऐन्द्रवायवम् भक्षयति । ऐन्द्रवायविमत्यैन्द्र—वायवम् । भक्षयिति तस्मात् । तस्मात् पुरस्तात् । पुरस्ताद् वाचा । वाचा वदित । वदित पुरस्तात् । पुरस्तान् मैत्रावरुणम् । मैत्रावरुणम् तस्मात् । मैत्रावरुणमिति मैत्रा-वरुणम् । तस्मात् पुरस्तात् । पुरस्ताच्यक्षुषा । चक्षुषा पश्यति । पञ्यति सर्वतः । सर्वतः परिहारम् । परिहारमाश्चिनम् । परिहारमिति परि-हारम् । आश्विनम् तस्मात् । तस्माथ् सर्वतः । सर्वतः श्रोत्रेण । श्रोत्रंण शृणोति । शृणोति प्राणाः । प्राणा वै । प्राणा इति प्र-अनाः । वा एते । एते यत् । यद् द्विदेवत्याः () । द्विदेवत्या अरिकानि । द्विदेवत्या इति द्वि – देवत्याः । 40 (50/62)

TS 6.4.9.5 - Kramam अरिकानि पात्राणि । पात्राणि सादयति । सादयति तस्मात् । तस्मादरिकाः । अरिका अन्तरतः । अन्तरतः प्राणाः । प्राण यतः । प्राणा इति प्र – अनाः । यतः खलुं । खलु वै । वै यज्ञस्य । यज्ञस्य विततस्य । विततस्य न । विततस्यति वि – ततस्य । न क्रियते । क्रियते तत् । तदनु । अनु यज्ञम् । यज्ञ ए रक्षा एसि । रक्षा ७स्यवं । अवं चरन्ति । चरन्ति यत् । यदरिक्तानि । अरिक्तानि पात्राणि । पात्राणि सादयति । सादयति क्रियमाणम् । क्रियमाणमेव । एव तत् । तद् यज्ञस्य । यज्ञस्य शये । शये रक्षसाम् । रक्षसामनन्ववचाराय । अनन्ववचाराय दक्षिणस्य । अनन्ववचारायेत्यननु – अवचाराय । दक्षिणस्य हविर्द्धानस्य । हविर्द्धानस्योत्तरस्याम् । हविर्द्धानस्यति हविः – धानस्य । उत्तरस्याम् वर्तन्याम् । उत्तरस्यामित्युत् – तरस्याम् । वर्तन्याण् सादयति । सादयति वाचि । वाच्येव । एव वाचम् । वाचम् दधाति । दधात्या । आ तृतीयसवनात् । तृतीयसवनात् परि । तृतीयसवनादिति तृतीय – सवनात् । परि ञोरे । ञोरे यज्ञस्य । यज्ञस्य सन्तत्यै ।

```
सन्तत्या इति सम् – तत्यै ॥ 41 (46/52)
(मनुष्यचरा – वुदपात्र – मुपह्वयेत – द्विदेवत्याः –
षट्चत्वारिङ्शच्च) (A9)
<u>TS 6.4.10.1 - Kramam</u>
बृहस्पतिर् देवानाम् । देवानाम् पुरोहितः । पुरोहित आसीत् ।
पुरोहित इति पुरः – हितः । आसीच्छण्डामकौ ।
राण्डामर्कावसुराणाम् । राण्डामर्काविति राण्डा – मर्को ।
असुराणाम् ब्रह्मण्वन्तः । ब्रह्मण्वन्तो देवाः । ब्रह्मण्वन्त इति
ब्रह्मण्ण् – वन्तः । देवा आसन् । आसन् ब्रह्मण्वन्तः ।
अशक्नुवन्नभिभवितुम् । अभिभवितुम् ते ।
अभिभवितुमित्यभि – भवितुम् । तॆ दॆवाः । दॆवाः शण्डामकौँ ।
राण्डामर्कावुप । राण्डामर्काविति राण्डा – मर्कौ । उपामन्त्रयन्त ।
अमन्त्रयन्त तौ । तावब्रूताम् । अब्रूताम् वरम् । वरम् वृणावहै ।
————
वृणावहै ग्रहौ । ग्रहावेव । एवानौ । नावत्र । अत्रापि । अपि गृह्येताम् ।
```

गृह्यतामिति । इति ताभ्याम् । ताभ्यामेतौ । एतौ शुक्रामन्थिनौ ।
शुक्रामन्थिनावगृह्णन् । शुक्रामन्थिनाविति शुक्रा – मन्थिनौ । अगृह्णन्
ततः । ततो देवाः । देवा अभवन् । अभवन् परा । पराऽसुराः ।
असुरा यस्य । यस्यैवम् । एवम् विदुषः । विदुषः शुक्रामन्थिनौ ।
शुक्रामन्थिनौ गृह्यते । शुक्रामन्थिनाविति शुक्रा – मन्थिनौ ।
गृह्यते भवति । गृह्यते इति गृह्यते । भवत्यात्मना । आत्मना परा ।
गराऽस्य । 42 (50/59)

TS 6.4.10.2 - Kramam

विश्वकर्मेति । विश्वकर्मेति विश्व – कर्मा । इत्येव । एवैनौं । एनावात्मने । आत्मन इन्द्राय । इन्द्रायाजुहवुः । अजुहवुरिन्द्रः । इन्द्रो हि । ह्येतानि । एतानि रूपाणि । रूपाणि करिक्रत् । करिक्रदचरत् । अचरदसौ । असौ वै । वा आदित्यः । आदित्यः शुक्रः । शुक्रश्चन्द्रमाः । चन्द्रमा मन्थी । मन्थ्यपिगृह्य । अपिगृह्य प्राञ्चौ । अपिगृह्येत्यपि – गृह्य । प्राञ्चौ निः । निष्क्रामतः । 43 (50/56)

TS 6.4.10.3 - Kramam

क्रामतस्तस्मात् । तस्मात् प्राञ्चौ । प्राञ्चौ यन्तौ । यन्तौ न । । । । । न पञ्यन्ति । पञ्यन्ति प्रत्यञ्चौ । प्रत्यञ्चावावृत्य । आवृत्य प्रत्यञ्चौ यन्तौ । यन्तौ पश्यन्ति । पश्यन्ति चक्षुषी । चक्षुषी वै । चक्षुषी इति चक्षुषी । वा एते । एते यज्ञस्य । एते इत्येते । यज्ञस्य यत् । यच्छुक्रामन्थिनौ । शुक्रामन्थिनौ नासिका । शुक्रामन्थिनाविति शुक्रा – मन्थिनौ । नासिकॊत्तरवॆदिः । उत्तरवेदिरभितः । उत्तरवेदिरित्युत्तर – वेदिः । अभितः परिक्रम्य ।

परिक्रम्य जुहतः । परिक्रम्येति परि – क्रम्य । जुहुतस्तस्मात् । तस्मादभितः । अभितो नासिकाम् । नासिकाम् चक्षुषी । चक्षुषी तस्मात् । चक्षुषी इति चक्षुषी । तस्मान् नासिकया । नासिकया चक्षुषी । चक्षुषी विधृते । चक्षुषी इति चक्षुषी । विधृते सर्वतः । विधृतॆ इति वि – धृतॆ । सर्वतः परि । परि क्रामतः । क्रामतो रक्षसाम् । रक्षसामपहत्यै । अपहत्यै देवाः । अपहत्या इत्यप – हत्यै । देवा वै । वै याः । याः प्राचीः । प्राचीराहुतीः । आहुतीरजुहवुः । आहुतीरित्या-हुतीः । अजुहवुर् यॆ । यॆ पुरस्तात् । पुरस्तादसुराः । असुरा आसन् । आसन् तान् । ता ७स्ताभिः ।

ताभिः प्र। प्राणुदन्त । 44 (50/61)

TS 6.4.10.4 - Kramam

अनुदन्त याः । याः प्रतीचीः । प्रतीचीर् ये । ये पश्चात् । पश्चादसुराः । असुरा आसन् । आसन् तान् । ता ७स्ताभिः । ताभिरप । अपानुदन्त । अनुदन्त प्राचीः । प्राचीरन्याः । अन्या आहुतयः । आहुतयो हूयन्ते । आहुतय इत्या – हुतयः । हूयन्ते प्रत्यञ्चौ । प्रत्यञ्चौ शुक्रामन्थिनौ । शुक्रामन्थिनौ पश्चात् ।

शुक्रामन्थिनाविति शुक्रा – मन्थिनौ । पश्चाच् च । चैव । एव पुरस्तात् । पुरस्ताच् च । च यजमानः । यजमानो भ्रातृव्यान् । भ्रातृ व्यान् प्र। प्रणुदते । नुदते तस्मात् । तस्मात् पराचीः । पराचीः प्रजाः । प्रजाः प्र । प्रजा इति प्र – जाः । प्र वीयन्ते । वीयन्ते प्रतीचीः । प्रतीचीर् जायन्ते । जायन्ते शुक्रामन्थिनौ । शुक्रामन्थिनौ वै । शुक्रामन्थिनाविति शुक्रा – मन्थिनौ । वा अनु । अनु प्रजाः । प्रजाः प्र । प्रजा इति प्र – जाः । प्र जायन्ते । प्रजाः । सुवीरा इति सु – वीराः । प्रजाः प्रजनयन् । प्रजा इति प्र – जाः । प्रजनयन् परि । प्रजनयन्निति प्र – जनयन्न् । परीहि । इहि शुक्रः । शुक्रः शुक्रशोचिषा । शुक्रशोचिषा सुप्रजाः । शुक्रशोचिषति शुक्र - शोचिषा । 45 (50/59) TS 6.4.10.5 - Kramam सुप्रजाः प्रजाः । सुप्रजा इति सु – प्रजाः । प्रजाः प्रजनयन्न् । प्रजा इति प्रजाः । प्रजनयन् परि । प्रजनयन्निति प्र – जनयन्न् । परीहि । इहि मन्थी । मन्थी मन्थिशोचिषा । मन्थिशोचिषेति ।

मन्थिशोचिषति मन्थि – शोचिषा । इत्याह । आहैताः । एता वै । वै सुवीराः । सुवीरा याः । सुवीरा इति सु – वीराः । या अत्रीः । अत्रीरेताः । एताः सुप्रजाः । सुप्रजा याः । सुप्रजा इति सु–प्रजाः । या आद्याः । आद्या यः । य एवम् । एवम् वैद । वैदात्री । अत्र्यस्य । अस्य प्रजा। प्रजा जायते। प्रजेति प्र – जा। जायते न। नाद्या। अद्या प्रजापतेः । प्रजापतेरक्षि । प्रजापतेरिति प्रजा – पतेः । अक्ष्यश्वयत् । अश्वयत् तत् । तत् परा । पराऽपतत् । अपतत् तत् । तद् विकङ्कतम् । विकङ्कतम् प्र । विकङ्कतमिति वि–कङ्कतम् । प्राविशत् । अविशत् तत् । तद् विकङ्कते । विकङ्कते न । विकङ्कत इति वि – कङ्कते । नारमत । अरमत तत् । तद् यवम् । यवम् प्र । प्राविशत् । अविशत् तत् । तद् यवे । यवेऽरमत । अरमत तत् । तद् यवस्य () । यवस्य यवत्वम् । 46 (50/60)

TS 6.4.10.6 - Kramam

यवत्वम् ँयत् । यवत्वमिति यव – त्वम् । यद् वैकङ्कतम् । वैकङ्कतम् मन्थिपात्रम् । मन्थिपात्रम् भवति । मन्थिपात्रमिति मन्थि – पात्रम् । भवति सक्तुंभिः । सक्तुंभिः श्रीणाति । सकुभिरिति सकु – भिः । श्रीणाति प्रजापतेः । प्रजापतेरेव । प्रजापतिरिति प्रजा – पतेः । एव तत् । तच् चक्षुः । चक्षुः सम् । सम् भरति । भरति ब्रह्मवादिनः । ब्रह्मवादिनो वदन्ति । ब्रह्मवादिन इति ब्रह्म – वादिनः । वदन्ति कस्मात् । कस्माथ् सत्यात् । सत्यान् . मन्थिपात्रम् । मन्थिपात्र⊎् सदः । मन्थिपात्रमिति मन्थि – पात्रम् । सदो न । नारनुते । अरुनुत इति । इत्यार्तपात्रम् । आर्तपात्रण् हि । आर्तपात्रमित्यार्त – पात्रम् । हीति । इति ब्रूयात् । ब्रूयाद् यत् । यदञ्नुवीत । अञ्नुवीतान्धः । अन्धौऽद्ध्वर्युः । अद्ध्वर्युः स्यात् । स्यादार्तिम् । आर्तिमा । आर्च्छेत् । ऋच्छेत् तस्मात् । तस्मान् न । नारनुते । अरुनुत इत्यरनुते ॥ 47 (37/44) (आत्मना परा – नि – ष्प्र – शुक्रशों चिषा – यवस्य – सप्तत्रिर्शच्च) (A10)

TS 6.4.11.1 - Kramam देवा वै । वै यत् । यद् यज्ञे । यज्ञेऽकुर्वत । अकुर्वत तत् । तदसुराः । असुरा अकुर्वत । अकुर्वत ते । ते देवाः । देवा आग्रयणाग्रान् । आग्रयणाग्रान् ग्रहान् । आग्रयणाग्रानित्याग्रयण – अग्रान् । ग्रहानपञ्यन् । अपञ्यन् तान् । तानगृह्णत । अगृह्णत ततः । ततो वै । वै ते । तेऽग्रम् । अग्रम् परि । पर्यायन् । आयन्. यस्य । यस्यैवम् । एवम् विदुषः । विदुष आग्रयणाग्राः । आग्रयणाग्रा ग्रहाः । आग्रयणाग्रा इत्याग्रयण – अग्राः । गृहा गृह्यन्ते । गृह्यन्तेऽग्रम् । अग्रमेव । एव समानानाम् । समानानाम् परि । पर्येति । एति रुग्णवत्या । रुग्णवत्यर्चा । रुग्णवत्यति रुग्ण – वत्या । ऋचा भ्रातृव्यवतः । भ्रातृव्यवतो गृह्णीयात् । भ्रातृव्यवत इति भ्रातृव्य-वतः । गृह्णीयाद् भ्रातृव्यस्य । भ्रातृव्यस्यैव । एव रुक्त्वा । रुक्त्वाऽग्रम् ।

अग्रं समानानाम् । समानानाम् परि । पर्येति । एति ये । ये देवाः ।

आहैतावतीः । 48 (50/54)

TS 6.4.11.2 - Kramam एतावतीर् वै । वै देवताः । देवतास्ताभ्यः । ताभ्य एव । एवैनम् । एन प् सर्वाभ्यः । सर्वाभ्यो गृह्णाति । गृह्णात्येषः । एष ते । ते योनिः । योनिर् विश्वेभ्यः । विश्वेभ्यस्त्वा । त्वा दॆवेभ्यः । दॆवेभ्य इति । इत्याह । आह वैश्वदेवः । वैश्वदेवो हि । वैश्वदेव इति वैश्व – देवः । होंषः । एष देवतया । देवतया वाक् । वाग् वै । वै देवेभ्यः । देवेभ्योऽपं । अपाक्रामत् । अक्रामद् यज्ञायं । यज्ञयातिष्ठमाना । अतिष्ठमाना ते । ते देवाः । देवा वाचि । वाच्यपक्रान्तायाम् । अपक्रान्तायाम् तूष्णीम् । अपक्रान्तायामित्यपं – क्रान्तायाम् । तूष्णीम् ग्रहान् । गृहानगृह्णत । अगृह्णत सा । साऽमन्यत । अमन्यत वाक् । वागन्तः । अन्तर् यन्ति । यन्ति वै । वै मा । मॆति । इति सा । साऽऽग्रंयणम् । आग्रयणम् प्रति । प्रत्या । आऽगच्छत् । अगच्छत् तत् । तदाग्रयणस्य । आग्रयणस्याग्रयणत्वम् । आग्रयणत्वम् तस्मात् । आग्रयणत्वमित्याग्रयण – त्वम् । 49 (50/53)

TS 6.4.11.3 - Kramam

तस्मादाग्रयणॆ । आग्रयणॆ वाक् । वाग् वि । वि सृज्यतॆ । सृज्यतॆ यत्। यत् तूष्णीम्। तूष्णीम् पूर्वे। पूर्वे ग्रहाः। ग्रहा गृह्यन्ते। गृह्यन्ते यथा । यथा थ्सारी । थ्सारीयति । इयति मे । म आखः । आख इयति । इयति न । नाप । अप राथ्स्यामि । राथ्स्यामीति । इत्युपावसृजति । उपावसृजत्येवम् । उपावसृजतीत्युप-अवसृजति । एवमेव । एव तत् । तदद्ध्वर्युः । अद्ध्वर्युराग्रयणम् । आग्रयणम् गृहीत्वा । गृहीत्वा यज्ञम् । यज्ञमारभ्यं । आरभ्य वाचम् । आरभ्येत्या – रभ्य । वाचम् ँवि । वि सृजते । सृजते त्रिः । त्रिर्. हिम् । हिम् करोति । करोत्युद्गातृन् । उद्गातॄनेव । उद्गातॄनित्युंत्–गातॄन् । एव तत् । तद् वृणीते । वृणीते प्रजापतिः । प्रजापतिर् वै । प्रजापतिरिति प्रजा – पतिः । वा एषः । एष यत् । यदाग्रयणः । आग्रयणो यत् । यदाग्रयणम् । आग्रयणम् गृहीत्वा । गृहीत्वा हिङ्करोति । हिङ्करोति प्रजापतिः । हिङ्करोतीति हिम् – करोति । प्रजापतिरेव । प्रजापतिरिति प्रजा – पतिः । एव तत्। 50 (50/56)

TS 6.4.11.4 - Kramam

तत् प्रजाः । प्रजा अभि । प्रजा इति प्र – जाः । अभि जिघ्नति । जिघ्रति तस्मात् । तस्माद् वथ्सम् । वथ्सम् जातम् । जातम् गौः । गौरभि । अभि जिघ्रति । जिघ्रत्यात्मा । आत्मा वै । वा एषः । एष यज्ञस्य । यज्ञस्य यत् । यदाग्रयणः । आग्रयणः सवनेसवने । सवनेसवनेऽभि । सवनेसवन इति सवने – सवने । अभि गृह्णाति । गृह्णात्यात्मन् । आत्मन्नेव । एव यज्ञम् । यज्ञ ए सम् । सम् तनॊति । तनोत्युपरिष्टात् । उपरिष्टादा । आ नयति । नयति रेतः । रेतं एव । एव तत् । तद् दंधाति । दंधात्यधस्तात् । अधस्तादुपं । उपं गृह्णाति । गृह्णाति प्र । प्र जनयति । जनयत्येव । एव तत् । तद् ब्रह्मवादिनः । ब्रह्मवादिनों वदन्ति । ब्रह्मवादिन इति ब्रह्म – वादिनः । वदन्ति ॥ ॥ । कस्मात् । कस्माथ् सत्यात् । सत्याद् गायत्री । गायत्री कनिष्ठा । किनष्ठा छन्दसाम् । छन्दसा ए सती । सती सर्वाणि । सर्वाणि सवनानि । सवनानि वहति । वहतीति () । इत्येषः । एष वै । वै गायत्रियै । गायत्रियै वथ्सः । वथ्सो यत् । यदाग्रयणः ।

आग्रयणस्तम् । तमेव । एव तत् । तदिभिनिवर्तम् । अभिनिवर्त्ण्
सर्वाणि । अभिनिवर्तमित्यभि – निवर्तम् । सर्वाणि सवनानि ।
सवनानि वहति । वहति तस्मात् । तस्माद् वथ्सम् । वथ्समपाकृतम् ।
अपाकृतम् गौः । अपाकृतमित्यप – आकृतम् । गौरभि । अभि नि ।
नि वर्तते । वर्तत इति वर्तते ॥ 51 (७०/७५)
(आहा – ऽग्रयणत्वम् – प्रजापतिरवे – ति – विज्ञातिश्च) (४११)

Korvai with starting Padams of 1, 11, 21 Series of Panchaatis :
। । ।

(यज्ञेन – लोके पशुमान्थ् स्याथ् – सवनं माध्यन्दिनं – वाग्वा

। ।

– अरिक्तानि – तत् प्रजा – एकपञ्चाशत्)

तैत्तिरीय संहिता क्रम पाठे (TS 6.4)

First and Last Padam of Fourth Prasnam of 6th Kandam । (यज्ञेन – नि वर्तते)

॥ हरिः ओं ॥

॥ इति षष्ठकाण्डे चतुर्थः प्रश्नः – क्रम पाठः समाप्तः ॥

<u>Details of Panchati, Padam and Krama Vaakyam for Kandam 6, Prasanam 4 (TS 6.4)</u>

	Panchati	Padams	Krama
			Vaakyam
Anuvakam 1	5	232	285
Anuvakam 2	6	326	372
Anuvakam 3	4	225	264
Anuvakam 4	4	194	220
Anuvakam 5	7	352	413
Anuvakam 6	4	194	230
Anuvakam 7	3	178	199
Anuvakam 8	3	172	187
Anuvakam 9	5	246	289
Anuvakam 10	6	287	339
Anuvakam 11	4	220	238
Total →	51	2626	3036